

Ramo MASLEŠA¹

Značaj sigurnosne politike u planiranju i provođenju prevencije iz oblasti sigurnosti

Importance of Security Policy in Planning And Implementing Measures of Prevention in the Security Field

Sažetak

Velika gibanja i sve više prisutni transnacionalni sigurnosni izazovi sa višedimenzionalnim oblicima ugrožavanja na raznim područjima, te velike poteškoće u njihovoj prevenciji, traže od odgovarajućih sigurnosnih organa efikasan i pravovremen kriminalističko-profesionalni odnos u cilju održavanja potrebnog nivoa sigurnosti. U tom smislu, sigurnosna politika na konzistentan način, a oslanjajući se na rezultate istraživanja nauke o sigurnosti i drugih naučnih disciplina, oblikuje globalne sadržaje za profesionalnu operacionalizaciju raznovrsnih mjera i ciljeva preko uspostavljenih podsistema koji čine sistem sigurnosti u društvu. Dakle, on treba da razumije probleme savremene društvene stvarnosti.

Polazeći od toga, u radu će biti elaboriran značaj sigurnosne politike, posebno u oblikovanju i implementaciji mjera prevencije u oblasti sigurnosti. S tim u vezi, ukazat će se na takav koncept sigurnosne politike koji treba da obezbijedi skladno djelovanje niza vladinih agencija, kako bi se operativnim i drugim aktivnostima stvorile pretpostavke za demokratsko-sigurnosni prostor, odnosno preveniranje devijantnih ponašanja koja opterećuju savremenu sigurnosnu zbilju. Akcenat će se staviti na specifično mjesto sigurnosne politike u društvu, s obzirom da ona predstavlja jednu od najznačajnijih sigurnosnih spona koja doprinosi opštem demokratskom razvoju u svim sferama društvenog života.

¹ Prof. dr. sc., vanredni profesor, Šef Katedre za sigurnosne studije na Fakultetu kriminalističkih nauka Sarajevo

Ključne riječi: sigurnosna politika, planiranje, prevencija, oblast sigurnosti.

Summary

Big movements and presence of transnational security challenges with multidimensional forms of endangerment in different spheres and great difficulties in their prevention, demands from adequate security organs efficient criminalistic and professional service in intent to retain necessary level of community safety. In that context, security policy in consistent way and relying on the results of researches of security science and other scientific disciplines, shapes global contents for professional operationalization of different measures and goals, using established under-systems which are part of a security system in the society. Therefore, they have to understand problems of the contemporary social reality. So, having this in mind, in this work we will elaborate the significance of the security policy, especially in shapping and implementing measures of prevention in the security field. It will be pointed at the concept of the security policy which needs to insure harmonious activity of various government agencies, and using operative and other activities for forming suppositions for democratic and security space, said differently prevention of deviant behaviours, which burden the contemporary security reality. Accent will be put on the specific position of the security policy in the society, because it represents one of the most important security ligature which contributes to the democratic development in all the speres of the social life.

Key words: security policy, planning, prevention, security field.

* * *

U svom obraćanju ovom cijenjenom Naučnom skupu, apostrofirat ću samo najbitnije odrednice značaja sigurnosne politike kao konceptulanog okvira za oblikovanje i implementaciju mjera prevencije u raznim područjima života i rada svakog društva.

Prije toga treba kazati da je politika šira oblast od države, čija se djelatnost shvaća kao proces usmjeravanja društva u određenom pravcu, radi postizanja željenih ciljeva pomoću državne vlasti, odnosno oblikovanja jedne poželjne demokratske, ustavne i sigurnosne zajednice.

Svaka moderno organizirana državna zajednica oblikuje i razvija niz politika kao što su: vanjska, odbrambena, ekonomska, kriminalna, obavještano-sigurnosna itd. Sve ove politike imaju odgovarajućeg utjecaja na stanje sigurnosti. Iz tih razloga one čine politiku sigurnosti na državnom nivou. Znači iz globalnog koncepta sigurnosne politike proizilaze sve naznačne i druge politike. U tom smislu, posebno ističem:

- Sigurnosna politika implicira potrebu da na konzistentan način, a oslanjajući se i na rezultate istraživanja nauke o sigurnosti i drugih naučnih disciplina oblikuje globalne sadržaje koji se implementiraju preko uspostavljenih podsistema koji čine sistem sigurnosti u svakom društvu. S obzirom na velika gibanja u odnosima među državama i sve prisutnije transnacionalne organiziranosti u raznim područjima, međunarodni konflikti, te velike poteškoće u prevenciji i upravljanju raznim krizama, traže od odgovarajućih sigurnosnih organa da na osnovu oblikovanih globalno-strategijskih ciljeva iznađu najefikasnije modalitete provođenja mjera prevencije u cilju otklanjanja onih okolnosti koje na direktan ili indirektan način mogu utjecati na stanje sigurnosti.
- Definiranje politike sigurnosti predstavlja zvanično i odgovorno donošenje kompleksnog koncepta u Parlamentu, čiji se sadržaji temelje na političkim, demokratskim i ustavno-zakonskim autonomnim okvirima sa svim relevantnim premisama i strategijom implementacije kroz funkcioniranje elemenata sistema sigurnosti.
- Koncept sigurnosne politike mora razumjeti probleme savremene društvene stvarnosti. Dakle ona treba pravovremeno da iskaže svoj aktualitet, osobito u kompleksim političko-sigurnosnim i drugim prilikama. Ako to nije u stanju ona je osuđena na improvizaciju, čije ishodište može biti narušavanje pojedinih segmenata sigurnosnog stanja.
- Sigurnosna politika lišena bilo kakvih idealističkih ciljeva koji se obično utvrđuju na temelju suhoparnih teorijskih uopštavanja. Dakle, samo jedna demokratska, objektivna, pragmatična, efikasna i provodiva sigurnosna politika (sa ciljevima, snagama, sredstvima, dinamikom operaciona-lizacije itd.) i njenom djelotvornom implementacijom i donošenjem ostalih racionalnih odluka u konkretizaciji operativnih zadataka, stvaraju se neophodne pretpostavke za oblikovanje jedne poželjne demokratsko-sigurnosne zajednice.

- Sigurnosna politika koja je oslobođena raznih a posebno političkih pritisaka u profesionalnoj operacionalizaciji jedino može odgovoriti zahtjevima i potrebama savremenog društva. Na taj način se obezbjeđuju uslovi da se kroz provođenje vladavine zakona, stvara opća demokratsko-sigurnosna klima za društveno-ekonomski, socijalni, kulturni i ini razvoj građana i zajednice u cjelini. Ovim jasno prepoznajemo mjesto sigurnosne politike u svakom društvu. Njome se moraju vrijednosti pojedinaca i društva dovesti u potrebnu korelaciju.
- Sigurnosna politika koja izražava savremena civilizacijska dostignuća u svim oblastima, odražava smisao stabilnosti svake društvene zajednice, te obezbjeđuje uspostavljenim legitimnim sigurnosnim sistemima, koji sa jasno preciziranim funkcijama i poštujući osnovna prava i slobode građana, svoje aktivnosti provode u skladu sa demokratskim vrijednostima modernog, pravnog i civilnog društva.
- Efikasna sigurnosna politika može uspjeti samo ukoliko je utemeljena na bazi naučno-stručnih spoznaja, odnosno objektivnog poznavanja sigurnosne stvarnosti. To predstavlja supstrat u oblikovanju njene okvirne filozofije i služi kao polazna osnova za decidno utvrđivanje obaveza svih podsistema u društvu. Dakle, jedna imanentna politika koja u obezbjeđenju demokratskog-sigurnosnog prostora sa svim relevantnim referencijama naučno-stručnog karaktera, daje šansu sigurnosnim sistemima da u zaštiti fundamentalnih vrijednosti društva zadobiju potrebno povjerenje građana. Bez toga potrebnog povjerenja niti jedan sistem ne može izvršavati svoju funkciju u društvu s obzirom na pluralizam interesa i protivrječnosti koji nose sa sobom niz implikacija. Međutim, i u uslovima demokratske nesigurnosti u provođenju mjera sigurnosne politike, trebaju doći do izražaja sigurnosne legitimne snage, koje će prevashodno mjerama prevencije suziti ili eliminirati prostor devijantnog ponašanja.
- Koncept sigurnosne politike treba da omogućiti skladno i operativno djelovanje niz subjekata sistema u cilju razrješavanja najprisutnijih sigurnosnih i drugih pitanja. Time se obezbjeđuje suprematija sigurnosnog karaktera u odnosu na sve izazove koji prate razvoj savremenog društva. Tako da ona u suštini predstavlja integralni prateći dio sveukupnih društvenih aktivnosti, čime se eliminiraju redukcionistička shvatanja, jer pluralitet interesa i potreba ne trpi ograničenja, a koja dovode u pitanje osnovne odrednice demokratskog življenja.

Samo ovih nekoliko naznaka ukazuje na značaj sigurnosne politike i njenom utjecaju na efikasno funkcioniranje ostalih oblasti društvene zajednice. Međutim, kao odlučujući činilac u suzbijanju i otklanjanju svih izvorišta nesigurnosti jeste reakcija cjelokupnog društva, a ne samo državnih organa koji se po prirodi svoje djelatnosti bave tom problematikom.

U tim uslovima smatramo da preventivna politika ima posebno značenje koja sa svim naučno-stručnim, prakseološkim, vremenskim, iskustvenim, prostornim i drugim elementima, predstavlja fundament za pravovremeno i efikasno preveniranje devijantnih prijetnji koje utječu na stanje sigurnosti.

S obzirom da još uvijek nije donesena sigurnosna politika na nivou države BiH, upućuje na zaključak da pred njenim političkim, profesionalnim i zaštitnim strukturama stoje veliki izazovi i odgovornosti, s obzirom da u zemljama koje imaju dugu demokratsku i sigurnosnu tradiciju, politika sigurnosti ima specifično mjesto u razvoju društva i predstavlja jednu od najznačajnijih sigurnosnih spona koja doprinosi stvaranju potrebnih pretpostavki za progresivan i demokratski razvoj u svim sferama društvenog života. Pogotovo što nestabilna sigurnosna paradigma sa užim i širim okruženjem upućuje na virtualnije djelovanje subnacionalnih i transnacionalnih kriminalnih grupa, koje će nastojati ojačati i proširiti svoje nezakonite mogućnosti korištenjem svih tehnoloških dostignuća. Sve to upućuje na potrebu organizacijskog, naučno-stručnog, operativnog, profesionalnog, kadrovskog i tehnološkog redefiniranja sigurnosne filozofije i prakse u radu svih podsistema koji čine sistem sigurnosti.

Pretpostavka za to, jeste oblikovanje sigurnosne politike na temelju koje će se donijeti kriminalističko-obavještajna i kontrolna strategija na državnom nivou, radi bolje koordinacije i usklađenosti djelovanja u cilju daleko veće kontrole, a posebno prevencije štetnih efekata koji uzrokuju mnoge sigurnosne izazove.